

'Yüz'leri bizde saklı röportaj

Çin'in

işgali altındaki Doğu Türkistan'dan kaçarak İstanbul'a gelen 500 Uygur Türkü, yaklaşık 1 ay önce Kayseri'de metruk vaziyette bulunan ve yıkım kararı olan polis lojmanlarına yerleştirildi.

Siğınmacı Uygur Türkleri yeni evlerinin kapılarını ilk defa Hürriyet'e açarak Doğu Türkistan'dan İstanbul'a kaçış hikâyelerini anlattı. Ama yüzlerini göstermeden ve adlarını saklayarak. Çünkü, tanınmaları halinde Çin yönetiminin geride kalan akrabalarına zarar vermesinden korkuyorlar. İşte binlerce kilometrelik kaçışın ve o insanların öyküsü:

1 MAHALLE 2 DEV BAYRAK

Kayseri'nin Melikgazi ilçesinde, Maliye Bakanlığı'na ait Şeker Mahallesi'nde eski ve bakımsız görünen lojmanların arasında dev 2 bayrak dalgalanıyor. Biri kırmızı beyaz Türk bayrağı, diğeriye mavi beyaz (Gök bayrak) Doğu Türkistan bayrağı. Burası, Kayseri'nin 2'nci Uygur Türkü mahallesi... Kayseri, ilk defa 1950'lerde Çin'den kaçarak Türkiye'ye sığınan Uygur Türkleri'ne ev sahipliği yapmıştı. Bu yıl başında yürürlüğe giren ve Doğu Türkistan'daki insanların ibadetlerini anayasal suç kapsamına sokan düzenleme nedeniyle son birkaç ayda Uygur Türkleri yeniden yoğun dalgalar halinde göçe başladı. Uygur Türkleri'nin göç etmek istedikleri ülkelerin başında da Türkiye geliyor. Dünya Uygur Kongresi Başkan Yardımcısı ve Doğu Türkistanlılar Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Genel Başkanı Seyit Tümtürk, geçen ay Çin'den kaçarken Tayland'da yakalanıp tutulan 367 kişi olduğunu, yakalanmadan Türkiye'ye ulaşabilenlerin bir kısmının devlet yardımıyla Türkiye'ye getirildiğini ve yaklaşık 1 ay önce Kayseri'ye yerleştirildiğini açıklamıştı. Biz de Kayseri'ye gelen Uygur Türkleri'nin kapısını çaldık.

İŞ YOK, NAMAZ YASAK

Lojmanların yeni sakinleri bizimle konuşmayı kabul ediyor ama Çin yönetiminin, geride kalan akrabalarını gözaltına almasından çekindikleri için isimlerini ve yüzlerini saklı tutmak istiyorlar. 90 ailenin barındığı binalar bakımsız görünüyor ama evlerin içi iyi dekore edilmiş. 3 odalı bir evin geniş salonunda birkaç ay önce geldiği için Türkçe konuşabilen biri bize yeni gelen arkadaşlarını tanıtıyor. Çoğu kasap ya da aşçı. Aksu, Kaşgar gibi farklı farklı şehirlerden geliyorlar. Bir kısmı ailesiyle gelmiş. Diğerleriye gelecek akrabalarının yolunu gözlüyor. Çin'den neden ayrıldıkları sorusunu, "Doğu Türkistan'da sıkıntımız çoktu. Dükkanlarımızda kendi imalatlarımızı, helal gıdalarımızı satmamıza izin vermiyorlardı. İş imkanımız yok. Namaz kılmak yasak. Örtülü kadınların zorla başını açıyorlar. Polis sürekli 'Sen devleti bölmek istiyorsun!' diye bizi gözetim altında tutuyor. Çocuklarımıza örf ve adetlerimizi öğretmiyoruz" diye cevaplıyorlar.

5 BİN DOLARDAN BAŞLIYOR

Ancak Çin'i terk etmek kolay değil. Doğu Türkistan'dan nasıl ayrılabildiklerini şöyle anlatıyorlar: "Pasaport için ancak 50-100 bin dolar rüşvet vermek gerekiyor. O zaman da alıp almayacağınızın garantisi yok. Zaten alsanız da Türkiye'ye gelmek kolay değil. Türkiye vize verse de Çin sizi dışarı çıkarmıyor. Bu nedenle Doğu Türkistan'dan önce 250 dolar verip kamyonların arkasında işçiyim gibi Çin'in kıyı şehirlerine geçiliyor. Şoförler, durduran polislere rüşvet veriyor. Sınırdan Tayland ve Kamboçya gibi komşu ülkelere geçirecek yeni insan kaçakçılarıyla anlaşılıyor. Kaçakçılar 5-10 bin dolar karşılığında ormanın ve dağların içinden ya yürüyerek ya da katırlarla Malezya'ya geçiriyor. Yol yaklaşık 15-20 gün sürüyor ve ölenler olabiliyor. Malezya'dan İstanbul'a ise devletin yardımıyla, uçakla geldiklerini söylüyorlar. Hâlâ kaçmaya çalışan akrabaları olduğu için bu rotayla ilgili daha fazla detay vermek istemiyorlar.

SON DURAK KARDEŞ TÜRKİYE

Avrupa'ya kaçmak için ara istasyon olarak kullanan çoğu siğınmacının aksine Türkiye, Uygur Türkleri için son durak. Bunun sebebini, "Bizi Türkiye'den başka yer almaz" diye açıklıyorlar: "Örneğin Suudi Arabistan ikamet izni olmayınca Çin'e geri

gönderiyor. Türkiye en yakın kardeş ülke olarak bize kucak açıyor. Havaalanında İstanbul'a geldikten sonra havaalanında fotoğrafımızı yapıştırıp kağıt veriyorlar. O kağıtla ikamet başvurusu yapıyoruz." Ancak İstanbul'dan sonra kendilerine sahip çıkılmadığından şikayetçiler. Zaten Kayseri'ye bu nedenle gelmişler: "Bir süre akrabalarımızda kaldık ama tek evde 3-4 aile yaşıyorduk. Bu inancımıza uygun değildi. Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği'ne başvurduk ve onların girişimleriyle Kayseri'ye geldik." Şimdi Kayseri'de olmaktan çok mutlular. Geniş evlerde 'namahrem' sorunları hallolmuş. En büyük destekçileri Kayseri Ülkü Ocakları. Genel Sekreter Müjdat Şahin sık sık Uygur Türkleri'nin kaldığı lojmanları ziyaret ederek ihtiyaçlarıyla ilgileniyor. Gelenler de Kayseri'nin misafirperverliğinden memnun: "Allah razı olsun Kayseri çok güzel. Memlekette durum çok kötüydü. Şimdi özgürce 5 vakit namazımızı kılabiliyoruz" diyorlar. Kayseri'de bir Uygur restoranı açmayı düşünüyorlar. Bir sonraki eğitim döneminde çocuklar da okula başlayacak.

Onlar kaçamadı

GEÇEN yıl mart ayında Çin'den kaçıp Malezya'ya gitmeye çalışırken Tayland'ın güneyinde yakalanan 360 Uygur Türkü halen ülkenin güneyindeki göçmen cezaevinde gözaltında tutuluyor. Dünya Uygur Kongresi Başkan Yardımcısı ve Doğu Türkistanlılar Derneği Genel Başkanı Seyit Tümtürk, tutuklu Uygur Türklerini geçen ay ziyaret etmiş ve Çin'e iade edilmesi halinde bir çoğunun idam, bir çoğunun da müebbet hapse mahkûm edileceğini söylemişti. Tümtürk, Çin'den kaçan Uygur Türkleri için ilk girişimi Türkiye'nin yaptığını belirterek, "Çin yönetiminin Tayland hükümeti üzerindeki ağır baskısı ve bu konudaki hassasiyeti, kardeşlerimizin Türkiye'ye getirilişini maalesef engelliyor. 100'ün üzerinde kadın ve çocuklardan oluşan 360 mülteci kardeşlerimiz, halen Bangkok ve Hatyai bölgelerindeki cezaevinde tutuluyor. Tayland hükümetinden kardeşlerimizi serbest bırakarak, Türkiye'ye göndermelerini bekliyoruz ve istiyoruz. Türkiye'nin bu yönde çabaları var" demişti.